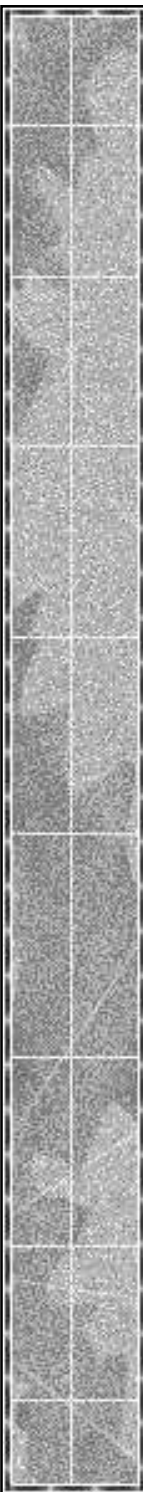

Mezinárodní politika životního prostředí

Environmentální problémy

✱ změny a poškození životního prostředí, zapříčiněné lidskou činností (a považované za závažné)

- lokální
- regionální
- globální

✱ Globální:

- ztráta biodiverzity
- globální oteplování
- dezertifikace
- ztenčování ozónové vrstvy
- kyselá dešť
- úbytek tropických pralesů
- znečištění oceánů
- produkce a přeprava nebezpečných odpadů
- environmentální rizika (jaderné zbraně)?

Environmentální problémy

✱ Příčiny

- ◆ komplexní
- ◆ nejsou vždy přesně známy
- ◆ nejasný vztah mezi příčinou a následkem

✱ Příčina: nešetrné chování lidstva ke svému prostředí

- ◆ hodnotové systémy?
- ◆ kapitalistická akumulace?
- ◆ chudoba?
- ◆ růst populace?

Politika životního prostředí

- ✱ Politika řešení environmentálních problémů
  - ◆ Al Gore: „všechny způsoby, kterými dospíváme ke kolektivnímu rozhodnutí“.
  - ◆ Příčinou vzniku politického řešení problémů není pochopení zodpovědnosti lidstva, ale hlasy skupin lidí, kterých se problém týká (V. Shiva)

Politika životního prostředí

✱ Vývoj:

- ◆ od 50. let 20. století (Clean Air Act 1956)
  - ale již v Číně... (ochrana mokřadů v 6. stol.)
- ◆ „mezinárodní“ od 70. let 20. století
  - 1963 Smlouva o zákazu zkoušek jaderných zbraní v ovzduší, v kosmu a pod vodou
  - 1972 „Meze růstu“
  - počátek občanských iniciativ (Greenpeace, Friends of the Earth...)
- ◆ „globální“ od počátku 90. let
  - 1992 Rio de Janeiro
  - Konec studené války: hledání nových témat mezinárodních vztahů (Simon Dalby)

Aktéři mezinárodní politiky ŽP

✧ Mezinárodní organizace

- ◆ zastřešující (OSN)
- ◆ specializované
  - World Commission on Environment and Development
    - ◆ 1987 Naše společná budoucnost
  - UN Commission on Sustainable Development
  - UN Environmental Program
  - International Union for Conservation of Nature
- ◆ finanční instituce
  - The Global Environmental facility
  - Světová banka

✧ Státy

✧ Nevládní neziskové organizace

✧ Epistemické komunity

✧ Nadnárodní korporace

Změny klimatu

* Příčina problému:

- ◆ zvyšující se koncentrace skleníkových plynů

* Důsledky:

- ◆ zvýšení průměrné teploty
- ◆ nárůst frekvence výskytu extrémních jevů
- ◆ tání ledovců a zvýšení hladiny svět. oceánu
- ◆ změna mořských proudů

* Příčiny: globální

* Důsledky: nerovnoměrně rozloženy

- ◆ nejnižší adaptabilita na změny v nejchudších zemích
- ◆ zvláště tropické a polární oblasti

Mez. politika změny klimatu

- ✱ 1979: první mezinárodní konference o změně klimatu
  - ◆ „vážný problém“
- ✱ 1988: Mezivládní panel pro změnu klimatu (IPCC)
  - ◆ evidence vědeckých poznatků, hodnocení důsledků
  - ◆ 1990: první zpráva
    - druhá mezinárodní konference
- ✱ 1992 Rámcová úmluva OSN o změně klimatu
  - ◆ UN Framework Convention on Climate Change
  - ◆ v platnosti od r. 1994
  - ◆ ratifikovalo 181 států (2003)

Rámcová úmluva

✧ Principy:

- ◆ odpovědnost vůči budoucím generacím
- ◆ společná zodpovědnost
- ◆ předběžná opatrnost
- ◆ trvalá udržitelnost
- ◆ vůdčí role vyspělých zemí
  - podpora rozvojovým zemím

✧ Žádné závazky

- ◆ jen povinnost inventarizace emisí skleníkových plynů

✧ 1995 První konference Stran úmluvy (Berlín)

- ◆ nutnost přijetí protokolu

Kjótský protokol (1997)

- * první právně závazná úmluva
- * cíl: vytvoření systému kvantitativních omezení emisí skleníkových plynů
  - ◆ přidělení emisních limitů jednotlivým státům
  - ◆ cíl: snížení emisí o 5,2% do roku 2012 (oproti 1990)
- * jen pro státy Dodatku B (=vyspělé země)
- * podmínka platnosti: 55 zemí, 55% emisí
- * flexibilní mechanismy
  - ◆ prosazena na nátlak „deštníkové skupiny“
  - ◆ kontroverzní účinek

Flexibilní mechanismy

- * společně zaváděná opatření (*joint implementation*)
  - investice do projektů v jiných průmyslových státech (= dodatku B)
  - i projekty na zvýšení absorpční kapacity (zalesňování)
- * mechanismus čistého rozvoje (*clean development*)
  - opatření v rozvojových zemích
    - prostředek zapojení chudých zemí do režimu?
    - transfer čistých technologií na Jih?
    - přispěje k prohloubení globální nerovnosti a závislosti?
- * obchod s emisemi

Obchod s emisemi

- * na tržním principu
- * možnost plnit redukční závazky nákupem permitů/povolenek od jiných států
- * riziko „obchodu s horkým vzduchem“
  - Rusko, Ukrajina
  - Minimalizace významu Protokolu
    - obrana: systém dvojích cílů
- * kontroverzní

Uhlíkový kolonialismus ?

✳ snaha Severu získávat levné emisní kredity Jihu

● prostřednictvím „tvrdých“ „rozvojových“ projektů

- jaderná energetika
- „plantáže“ stromů
- průmyslové zemědělství

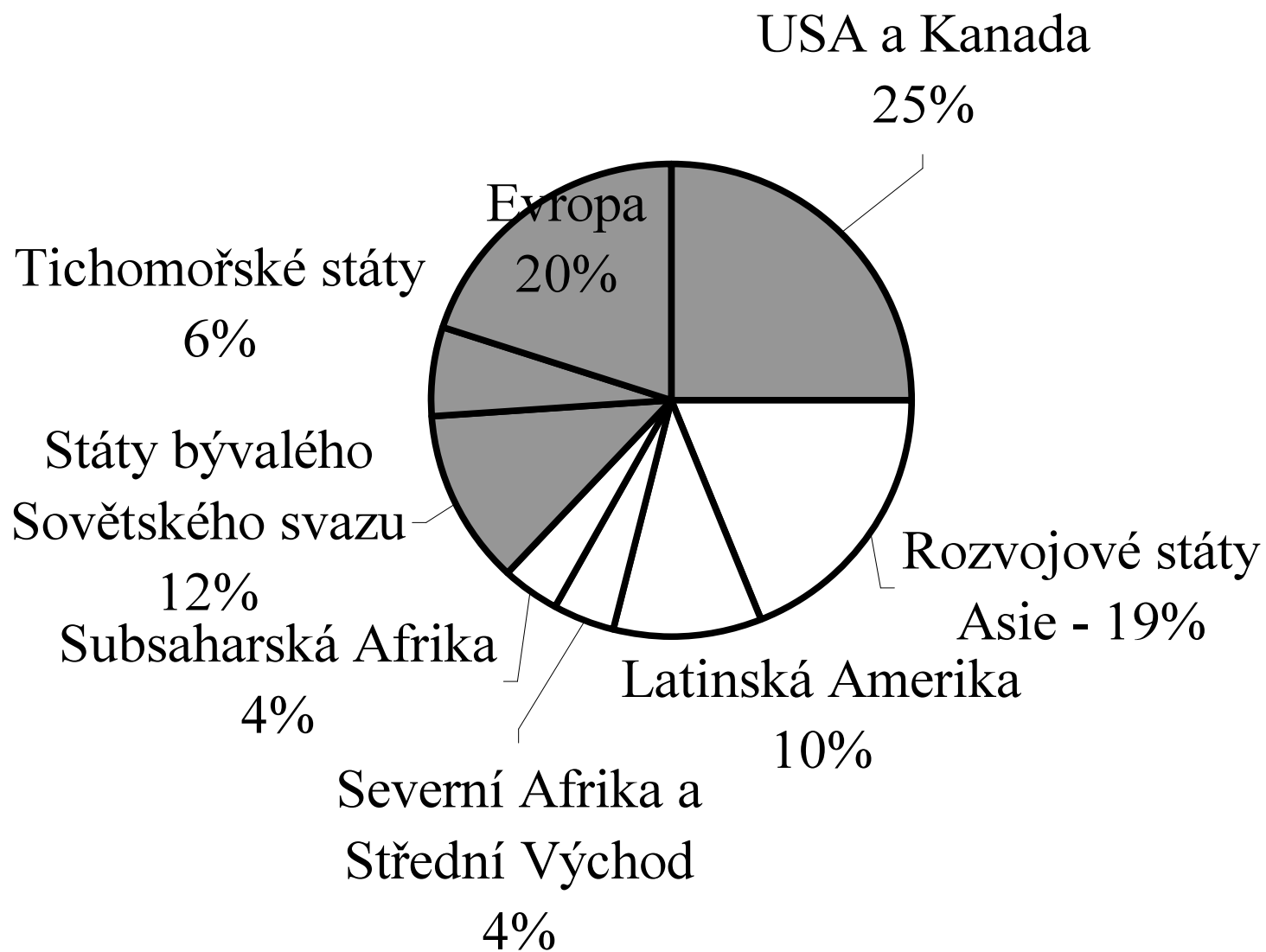
✳ do r. 2012 by průmyslové státy využily nejlevnější metody redukce emisí

● země Jihu by po připojení k Protokolu od roku 2012 byly nuceny aplikovat nákladnější opatření

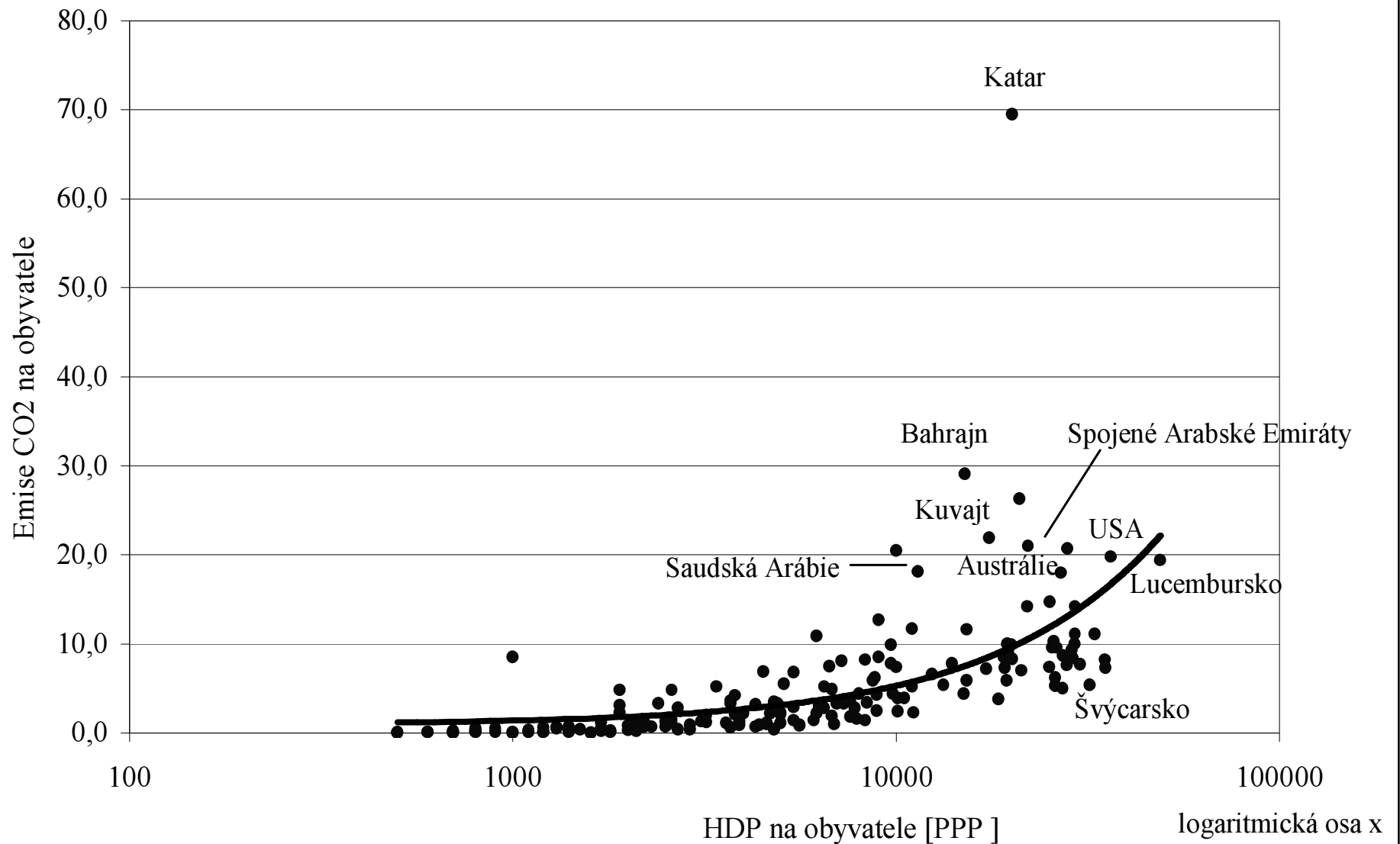
Mezinárodní politika ratifikace

- ✳ do roku 2004: 121 států, 44% emisí (1990)
- ✳ 2001 Bush: USA ne
- ✳ 2001 Bonn: lze i bez USA
- ✳ 2002 ratifikovala EU, Japonsko, Kanada, ...
  - Austrálie odmítla
- ✳ Rusko
  - 2002: ne (vliv US. diplomacie)
  - 2004: ano (posílení mezinárodní pozice)
- ✳ Různá motivace
  - Japonsko, Kanada, Austrálie
    - prosazení většího využívání mechanismu absorbérů (carbon sinks)
  - Rusko
    - obchodování s permity
    - protokol pro Rusko výhodný – exportér zemního plynu)

Příspěvky regionů k produkci emisí CO₂ v období 1900 - 2000

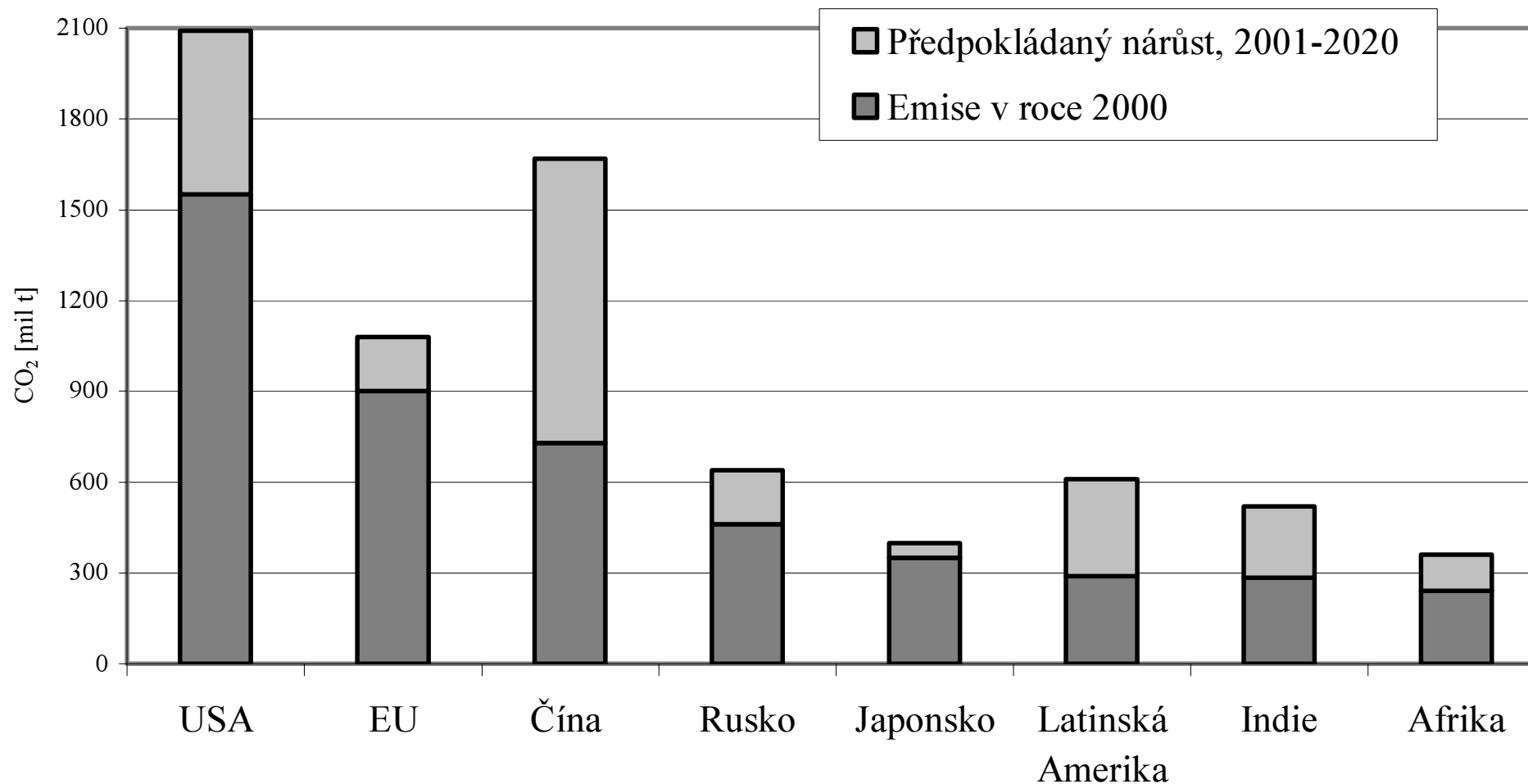
Vztah mezi HDP na osobu a množstvím emisí CO₂ (2000)

Emise v roce 2000 a v roce 2020 (projekce)

Emise CO₂ v roce 2000 a projekce jejich nárůstu

Státy s největším podílem na emisích (2000)

1.	USA	24,6
2.	Čína	12,2
3.	Rusko	6,3
4.	Japonsko	5,2
5.	Indie	4,9
6.	Německo	3,5
7.	Spojené království	2,5
8.	Kanada	1,9
9.	Korejská rep.	1,9
10.	Itálie	1,9

Role epistemických komunit

- ✱ příklad: zmenšování ozónové vrstvy
  - ◆ vědci: hlavní příčina CFC (freony)
- ✱ vědecké poznání podmínilo vznik regulačního režimu
  - ◆ 1985 Vídeňská úmluva
  - ◆ 1987 Montrealský protokol
- ✱ v případě globálního oteplování není interpretace příčin jednotná
  - ◆ liší se i názory na efektivitu regulačních opatření

Po roce 2012?

- * není jisté pokračování mezinárodní politiky zmírňování dopadu klimatických změn
  - pravděpodobné: jiný protokol
    - na jiných principech?
- * neexistuje shoda o spravedlivém rozdělení břemene (mezi státy)
- * neexistuje nadstátní autorita

Pro zastavení koncentrace skleníkových plynů na úrovni dvojnásobku množství předindustriální doby by bylo nutné snížit emise o 60%

Rozdělení břemene zmírňování změn klimatu

1. Pokračování systému Kjótského protokolu
2. Politiky a opatření trvalé udržitelnosti
3. Brazilský návrh
4. Rozdělení břemene podle velikosti populace
5. Koncept cílů dvojí intenzity

1. Pokračování systému Kjótského protokolu

- * rozšíření o rozvojové země
- * limity stanoveny na základě vyjednávání, ne principů
- * možnost započítat i absorpce
- * flexibilní mechanismy
- * motivace rozvojových zemí
  - ◆ pocit mezinárodní odpovědnosti
  - ◆ zisk z obchodování s emisemi
  - ◆ technologická asistence vyspělých zemí (?)
- * systém pevných emisních limitů by přispěl k prohloubení nerovnoměrnosti (?)

2. Politiky a opatření trvalé udržitelnosti

- * respektuje potřeby rozvojových zemí
  - ◆ otázky změny klimatu pro ně zpravidla nejsou hlavní prioritou
- * kvalitativní závazky (ne pevné limity)
- * dobrovolné závazky
- * financování prostřednictvím mechanismů čistého rozvoje nebo z mezinárodního fondu
- * nevýhody:
  - ◆ odlišné chápání trvalé udržitelnosti
  - ◆ nezaručuje pokles produkce skleníkových plynů

3. Brazilský návrh

- * pojem „ekologický dluh“
- * rozdělení břemene na základě historické zodpovědnosti
  - vyšší redukční požadavky na státy, které dříve prošly industrializací
- * princip „znečišťovatel platí“

- * náročná metodologie stanovování historických emisí
- * přispěl k zapojení RZ do jednání
- * (v Kjótu navrhováno snížení o 30%)

4. Rozdělení břemene podle velikosti populace

- * všichni lidé ve všech generacích mají stejné právo na produkci skleníkových plynů
- * stanovení globálního množství emisí, při kterém nebude docházet ke změně klimatu, a rozdělení závazků z něj vyplývajících podle počtu obyvatel
- * začlenitelný do principů Rámcové úmluvy
  - ◆ nerozlišuje „sociální kvalitu“ emisí
- * zvýhodňuje státy s rychle rostoucí populací
- * hlavní oponenti: USA, Rusko, Austrálie

5. Koncept cílů dvojí intenzity

- * závislý na projekcích budoucího vývoje ekonomiky
- * dynamické stanovování cílů
- * povolená emisní úroveň funkcí více indikátorů:
  - ◆ velikost populace
  - ◆ historické emise
  - ◆ HDP
- * 2 cíle: vyšší-závazný, nižší-nezávazný
  - ◆ dosažení nižšího cíle umožní emisní obchodování
- * komplikované mezinárodní vyjednávání
- * dosažitelné za konstantního růstu ekonomiky